

ETNOLOGI

En Annan berättelse om världen

Om grön anarki och existentiell befrielse

Uppsats för påbyggnadskursen
Höstterminen 2006
Författare: Agneta Enström
Handledare: Kjell Hanssen

Abstract

I den här uppsatsen skildras en Annan berättelse om vårt existentiella vara och böra. En berättelse som går i polemik till den moderna världens hegemoniska utsagor och som syftar till att underminera den så kallade realistiska världens föreställningar om det rätta och sanna. Studiens Andra associeras till grön anarki, eller snarare en grönanarkistisk kultur, med specifika perspektiv och praktiker som jag försöker greppa och förmedla genom den berättande sfär där kollektiva identiteter, rörelser och verkligheter konstrueras och dekonstrueras. Genom att beskriva världsbilder som mytologiska konstruktioner vill jag vidare belysa den gröna anarkismens idealistiska själ och som en motpol till den moderna industriella världens realistiska samt föreställda verklighetsproduktion i relation till en diskussion om begrepp som ekologi och frihet. Men först som sist är analysens röda tråd den gröna anarkismens existentiella sökande efter ett ursprungligt vara bortom tvingande institutioner och samtidens (sen)moderna civilisation.

Nyckelord: grön anarki, grönanarkism, anarkism, primitivism, anarkoprimitivism, miljöaktivism, ekologi, natur, existentiell antropologi, politisk etnologi, john zerzan, kevin tucker, stanley diamond, civilisation, civilisationskritik.

Innehåll

1 Inledning	4
Sammanhang	4
Bakgrund	5
Frågeställningar och syfte	7
Material, urval och forskningssammanhang	7
Disposition	10
2 Teorier och berättelser	10
Att (åter)berätta det berättade	10
Berättelser, politiska rörelser och identitet	11
3 Motståndets känsla och logik	12
För jordens befrielse	13
Biocentrism som ontologisk anarkism	16
4 Anarkoprimitivism – ursprung och identitet	20
Det existentiella sökandet	20
Det gemensamma ursprunget	22
Den kollektiva identitetens politiska imperativ	25
Mytens makt att (de)konstruera verkligheten	26
5 Avrundande diskussion och reflektion	28
6 Källor och litteratur	31

1. Inledning

Civilization is like a 747, the filtered air, the muzak oozing over the earphones, the phony sense of security, the chemical food, the plastic trays, all the passengers sitting passively in the orderly row of padded seats staring at Death on the movie screen. Civilization is like a jetliner, an idiot savant in the cockpit manipulating computerized controls built by sullen wageworkers, and dependent for his directions on sleepy technicians high on amphetamines with their minds wandering to sports and sex... Civilization is like a 747, filled beyond capacity with coerced volunteers – some in love with the velocity, most wavering at the abyss of terror and nausea, yet still seduced by advertising and propaganda. It is like a DC-10, so incredibly enclosed that you want to break through the clouds, and leave this rattling, screaming fiend approaching its breaking point...¹

Citatet är från tidskriften *Green Anarchy*'s omslag och den metaforiska liknelsen om civilisationen som en störtande farkost uttrycker en grundläggande syn inom den politiska kultur som är ämnet för studien. Metaforen är betydelsebärande för en initial förståelse av den kulturella kontext som *Green Anarchy* produceras inom; den gröna anarkismen och dess vildväxande gren – anarkoprimitivismen. Som politisk kultur är den gröna anarkismen bortom det politiskt korrekta och civiliserade rumsrena, för här skildras världen från Andra perspektiv än de som dominerar. Det här är därmed en studie som söker kontakt med en Annan syn på världen, genom en dykning ontologiska och epistemologiska vatten där den verkliga och föreställda verkligheten reflekteras annorlunda än i de stora metaberättelserna om människan och naturen.²

Inom grönanarkismen kritiserar föreställningen om civilisationen som en framgångssaga och konstrueras görs en Annan berättelse om världen och där existentiella frågor har ett speciellt utrymme liksom de Andra primitiva har en särskild ställning. Men till skillnad från en klassiskt etnocentrisk syn framställer dessa berättelser de Andra i en idealiserad och positiv dager, något som bryter med Västvärldens historiska konstruktion av de Andra som underlägsna et cetera (se Said 1978).³

När jag därefter försöker närma mig denna anticivilisatoriska kultur är det med hopp om att lära känna den själ och det hjärta som slår bakom dessa Andra berättelser om världen och existensen. Kanske handlar min nyfikenhet även om andra och djupare frågor om människan och hennes existentiella sökande. Och att jag har valt att studera just den gröna anarkismen

¹ *Green Anarchy*, # 22, omslagsbaksidan, våren 2006. Citat av T. Fulano, "Civilization is like a Jetliner".

² Med ontologi menar jag synen på själva varat och de existentiella perspektivens beskaffenhet. Med epistemologi avser jag en kulturell och kontextuell kunskapsproduktion.

³ I *Orientalism* (1978) talar **Edward Said** om hur de Andra (i en etnocentrisk diskurs) konstrueras utifrån ett normativt Vi och varefter man systematiskt nedvärderar (de andra) alternativt privilegierar (de egna).

beror vidare på ett tidigare intresse för politisk teori, ursprungskulturer och ekologiska frågor i allmänhet, det vill säga frågor som alla fokuseras inom den gröna anarkismen. Med en personlig politisk bakgrund i både den eko-politiska och (anarko-)syndikalistiska världen är jag bekant med ekologiska respektive frihetliga⁴ idéer sedan innan och vilket kanske bidrar till en slags förförståelse av de grönanarkistiska resonemangen.

Bakgrund

Det var under 1980-talet som den gröna anarkismen började ta form som politisk teori och rörelse som artikulerade en anarkistisk kritik av civilisationen, dess begynnelse, utveckling och vara. Den initiala analysen handlade om att övergången från nomadiska jägar- och samlarkulturer till jordbrukssamhället genererade en mängd sociala maktordningar, hierarkier och förtryck. Enligt teorin gick människan från naturliga fria livsformer till totalitära genom domesticering, arbetsdelning/specialisering och alienering (från den naturliga existensen). Detta är grönanarkismens grundläggande tes och var utifrån det har utvecklats ett myller av perspektiv på civilisationen (som centralt elementet), människan och själva existensen.

Kritiken och definitionen av civilisationen skiljer sig dock mellan olika grönanarkister och anarkoprimitivister. Vissa menar att civilisationens vagga är att finna så långt tillbaka i tiden som när det symboliska tänkandet antas ha börjat utvecklas, och därefter kritiseras symboliken, språk, konst, nummer, tid et cetera som förtryckande system (det vill säga allt som representerar och abstrakt förmedlar en verklighet som inte är direkt, närvarande eller omedelbar). Som grönanarkismens stora tänkare John Zerzan uttrycker det i sin essä *Future Primitive*: "...time as materiality is not inherent in reality, but a cultural imposition... As this elemental dimension of symbolic culture progresses, so does, by equal steps, alienation from the natural" (Zerzan 1994: 24).

Vidare finns det även grönanarkister och anarkoprimitivister som fokuserar mer på den industriella civilisationen specifikt, teknologin och dess ekologiska och psykologiska konsekvenser, som till exempel Ted Kaczynski för att hänvisa till ett av de mer extrema fallen (se *Industrial Society and its Future – The Unabomber's Manifesto*). Men bortom det teoretisk-filosofiska och politisk-aktivistiska har den gröna anarkismen framför allt en stark koppling till vardaglig handling som syftar till att riva murarna mellan förtryckande strukturer och våra verkliga behov. För många är det därefter ett livsprojekt att i praktiken söka återfå kontakten

⁴ Med "frihetliga" menar jag anarkistiska och kritiska perspektiv gentemot alla tänkbara former av förtryck och hierarkiska maktordningar.

med jorden och den naturliga världen. Grönanarkism kan i förenklade termer ses som ett möte och utbyte mellan olika frihetliga, biocentriska och ursprungsorienterade perspektiv och som tar ett politiskt imperativ för motstånd och förändring.

I USA där grönanarkismen har vuxit och frodats som mest de senaste åren uppfattas den som ett allvarligt hot och man har dramatiskt höjt straffsatserna för den eko-politiska aktivism som associeras till kulturen. FBI ser till exempel den grönsvarta kulturen som ett av samtidens största inrikespolitiska terroristhot (www.greenscare.org). Men av allt att döma är det inte ekonomiska sabotage eller dylikt som anses utgöra den största faran utan snarare den mening som ligger bakom handlingarna och de idéer som de symboliserar och representerar. Enligt FBI:s definition av eko-terrorism kännetecknas den ofta av en symbolisk natur och det verkar vara just det symboliska som skrämmer mest och där aktivismen för jordens befrielse blir en politisk utmaning.

Även i Sverige finns en vildväxande grönanarkism (se till exempel *Fimbulvinter – anarkoprimitivism på svenska*: <http://fimbulvinter.blogsome.com/>), men det svenska grönanarkistiska sammanhanget är till synes mer inne på alternativa och paleolitiska livsstilar än just eko-politisk aktivism. Och vad gäller paralleller mellan aktivismen i Sverige och USA är det kanske framför allt den antifascistiska och djurrättsrörelsen som praktiserar liknande metoder som den nordamerikanska eko-aktivismen (se till exempel www.antifa.se och www.djurensbefrielsefront.com/).

Först som sist är den gröna anarkismen en politisk-teorisk och kulturell kontext där centrala element och utsagor handlar om anarki och inte demokrati, ekologi framför ekonomi och primitiv existens framför civilisation. Det är en ansats vars särskilda ontologi grundar sig i olika föreställningar och ideal om en slags ”primal anarki” i termer av en ursprunglig och icke-hierarkisk existens. Inom grönanarkismen/anarkoprimitivismen (vilket namnen förtäljer) befrämjas egalitära och antiauktoritära relationer till vår omgivning liksom oss sinsemellan och det är just detta drag och ideal som utgör dess frihetliga kärna. I sammanhanget förstås och definieras frihet utifrån existentiella och naturorienterade perspektiv.

Som idétradition är grönanarkismen en relativt ny gren av anarkismen⁵ och som vidare karaktäriseras av sin tydliga koppling till antropologin där dess teoribildande kunskap ofta söks för ideologisk-politisk produktion. De Andra är ett ämne som intresserar både grönanarkister och antropologer, och det finns en uppsjö av de senare som har noterat att primitiva och för-agrara kulturer liksom övriga samhällen utan stat sällan har fasta hierarkier (Barclay 1997,

⁵ Här talar jag om anarkismen som en form av frihetlig (antiauktoritär) socialism eller anarkosyndikalism där idealen centreras i kooperativa (ekonomiskt) och deltagandedemokratiska (politiskt) principer.

Clastres 1980). Studier som dessa används flitigt för att motivera grönanarkistiska initiativ till förändring.

Frågeställningar och syfte

Frågor som jag har funderat kring och valt att arbeta med handlar om hur man inom denna kulturella kontext berättar om verkligheten som från en Annan sida med polemiska perspektiv till dem som uttrycks i dominerande utsagor om världen. Berättandet är och ska betraktas som en särskild grönanarkistisk praktik och beträffande materialet är det även en praktik som manifesteras klart och tydligt i tidskrifter som *Green Anarchy*. Dessa Andra och parallella berättelser handlar om ytterligare en (annan) praktik som utspelar sig i andra rum och tider – det föreställda primitiva. Vidare är mitt intresse att undersöka vilka ontologier och epistemologier som existerar och vilka ideal som konstrueras och kommuniceras i den berättande sfären. Jag är således ute efter grönanarkismens existentiella dimension och som leder vidare till frågor om vilken politisk utmaning som den innebär.

Huvudsyftet är att skildra en Annan världsbild genom den grönanarkistiska praktikens berättelser om världens vara, böra och hur de grönanarkistiska Andra förmedlar sin världsbild genom att lyfta fram de andra Andra. Frågeställningar som jag avser arbeta med är hur föreställningar om ursprung och primitiv existens används för att skapa en gemensam identitet, ideal och teori liksom huruvida olika praktiker samt ontologiska och naturorienterade perspektiv genomsyrar kulturen och eventuellt utmanar den moderna världen och det industriella samhällets legitimitet.

Material, urval och forsknings-sammanhang

Den grönanarkistiska teorin kommer till uttryck inom olika former av texter, så som tidskrifter och ideologisk litteratur. Det huvudsakliga empiriska materialet i den här studien utgörs av den nordamerikanska tidskriften *Green Anarchy – An Anti- Civilization Journal of Theory and Action*, men även annan litteratur som har producerats inom kontexten och således bidragit till en konstruktion av ideologiska termer och begrepp. Under studiens initiala skede försökte jag tillämpa det etnologiska ”rörliga sökarljuset” för att kunna upptäcka oväntade källor (Gunnarsson 2006: 39), men brist på tid och utrymme tvang mig till en snävare avgränsning än önskat var. I urval av material har jag därefter begränsat mig till de

texter och den litteratur som är producerad av de tänkare som för tillfället verkar förmedla en tonsättande melodi om grön anarki.

Det är främst i USA som idétraditionen har tagit form och det är där som den fortfarande har sitt största sammanhang. Som tidskrift är Green Anarchy den största i sammanhanget och där skriver även de som betraktas som rörelsens stora tänkare, för att nämna John Zerzan och Kevin Tucker som ett par av dem. Med hänsyn till representativa aspekter har jag valt att lägga fokus på just Green Anarchy även om andra så kallade rörelsetexter kommer att diskuteras (se Thörn 1997).

I *Systerskapets logiker* gör etnologen Jenny Gunnarsson Payne en studie av feministiska fanzines och hennes val av material liknar mitt genom att det är en alternativ medial sfär som fokuseras. Green Anarchy är inte att betrakta som ett fanzine i ordets rätta bemärkelse men precis som fanzinefenomenet är den är ett uttryck för en slags subkulturell medieproduktion vilken representerar en motståndsrörelse vars politiska position formulerar en kritik av en hegemonisk maktordning (Gunnarsson 2006: 15). Dessutom påminner Green Anarchy om ett fanzine i och med att en stor del av utrymmet tillägnas personliga erfarenheter och upplevelser med en särskild lingvistisk agens och deltagande dimension. Den är således en sfär där icke-etablerade skribenter, tänkare och aktivister kommer till tals, vilket gör den till en form av ”redskap för subkulturell kommunikation” (Gunnarsson 2006: 12). Och likväl som Gunnarsson är ett av mina mål att ”lyfta fram den väl bevarade hemligheten” som alternativa och icke-kommersiella medier utgör (Gunnarsson 2006: 17). Jag har tillika ett personligt intresse av motkulturer och varefter jag har valt att uppmärksamma en perifer tidskrift och subkulturell rörelse. Medan Gunnarssons analys handlar om hur det i feministiska fanzines konstrueras en kollektiv motståndsidentitet till den fiende som där är patriarkatet (Gunnarsson 2006: 58, 67), är det här aktuellt att studera hur man kommunicerar ett motstånd och en slags kollektiv identitet med civilisationen som gemensam fiende (men där patriarkatet likväl som andra maktordningar ses som en del av denna).

Green Anarchy har publicerats sedan slutet av 1990-talet och jag har studerat 16 olika nummer (7-23) som gavs ut mellan 2001 och 2006. Tidskriften publiceras och administreras i Eugene, Oregon, och distribueras därefter till ett flertal länder. Sedan sommaren 2006 ges den ut två gånger per år mot ett tidigare en gång per kvartal och på nätet uppdateras den selektivt men regelbundet. Spridningen av Green Anarchy och grönanarkismen har till stor del skett över Internet och i detta samtida mediala rum är dess perifera plats även i hjärtat av det industrisamhälle som tillika är föremål för dess yttersta kritik. Internet är en kommunikationsteknologi som mer eller mindre har varit en förutsättning för den gröna

anarkismens internationella resonans liksom nätet också har varit avgörande för spridningen av andra motkulturella rörelser, som till exempel feminismen (Gunnarsson 2006: 61).

Med inspiration av stadsplaneraren Paul Virilio talar etnologen Fredrik Nilsson om så kallade ”vektorer” vilket innebär de kommunikationsteknologier som kopplar samman olika sociala och geografiska rum (Nilsson 2000: 19). I det här sammanhanget är Internet en avgörande vektor för den grönanarkistiska rörelsen och poängen som jag vill lyfta fram genom att referera till Nilsson är hur vektorer kan förändra sociala rum till frizoner och parallella världar för oppositionella idéer. Genom att utveckla Virilios vektorella teori bidrar Nilssons studie vidare till ett historiskt perspektiv på samtidens utomparlamentariska rörelser och som här kan kasta ett sken över den kontext som grönanarkismen formas inom. Ett lustigt sammanträffande är hur Paul Virilio också citeras i Green Anarchy:

Totalitarianism is latent in technology. It was not merely Hitler or Mussolini who were totalitarian, or the Pharaohs as far as I am concerned. Totalitarianism is already present in the technical object.

(Paulo Virilio, Green Anarchy #15: 54)

Fredrik Nilsson talar även om den tyske sociologen Ulrich Becks idéer om *subpolitik*, ett begrepp som syftar till rörelser som reagerar på det moderna industrisamhällets konsekvenser (Nilsson 2000: 152). I viss bemärkelse kan kanske den gröna anarkismen betraktas som en subpolitisk rörelse även om det inte är ett begrepp som är förenligt med de teoretiska ansatser jag kommer att utgå från. Men angående de så kallade vektorernas betydelse kan man här tänka sig hur kommunikation och teknologi i allmänhet och de industriella processerna bakom dem i synnerhet blir föremål för den grönanarkistiska kritiken av det industriella samhället och vilket i sig formar en slags subpolitisk kritik. Kommunikationsteknologin är inom grönanarkismen ett paradoxalt instrument som pragmatiskt används för att förmedla kritiken av densamma tekniken. Och i det här sammanhanget är det lätt att associera till etnologen Birgitta Svensson som talar om kommunikationsteknologier i termer av både tvång och frihet (Svensson 2002: 69). En annan aspekt som kan diskuteras i relation till ämnet men som bara kommer att nämnas såhär i förbifarten är huruvida dagens elektronik och inte minst i termer av vektorer kan underlätta kommunikation och samtidigt ge makten helt nya möjligheter att övervaka olika motståndrörelser. Apropos kommunikationsteknologier är det inte heller sällan som grönanarkister brukar citera Gil Scott Herons bevingade ord om att ”the revolution will not be televised.”

Disposition

I detta inledande kapitel har jag försökt ge en bakgrund till ämnet, presenterat frågeställningar och studiens syfte om att belysa en Annan världsbild och perifer motståndskultur till den moderna och industriella civilisationen. Jag har också beskrivit materialet och redogjort kring urval och avgränsningar. I det kommande kapitlet (Teorier och berättelser) kommer jag att fördjupa mig i studiens teoretiska ansatser i relation till hur den grönanarkistiska praktiken i termer av berättelser om världen kan tolkas och förstås. Här läggs en särskilt vikt vid Charles Tillys och Kathleen Stewarts teorier varav den senare menar att perifera berättelser kan lyfta fram andra perspektiv på verkligheten och därigenom skapa utrymme för en slags kritik av de dominerande perspektiven. I det tredje kapitlet (Motståndets känsla och logik) kommer den grönanarkistiska sida som rör eko-politisk aktivism och återgivande utsagor om detta att beskrivas och analyseras. Här dominerar kanske de analytiska inslagen som mest tillsammans med det fjärde kapitlet (Jakten på det primitiva) där intresset för de andra Andra fokuseras liksom den antropologiska kopplingen. I relation till detta avser jag diskutera verkligheten som mytologiska konstruktioner vilka genomsyrar såväl den moderna och så kallade realistiska världen liksom den grönanarkistiska. I det sista kapitlet avrundas studien med en sammanfattande och reflekterande diskussion. Avslutningsvis presenteras källor och litteratur.

2 Teorier och berättelser

Att (åter)berätta det berättade

Berättelser dyker upp i alla former och sammanhang och på många sätt kan man säga att de hjälper oss att förstå och förklara världen (se Tilly 2002). En politisk idévärld och kultur som den gröna anarkismen består även den av berättelser genom att det förmedlas utsagor om verklighetens beskaffenhet (ontologiska uppfattningar), mänsklighetens vara och böra (normativa resonemang och ideal) och som vidare uttrycker en specifik kunskapsteoretisk logik (epistemologi). En politisk idévärld som den gröna anarkismen är i den bemärkelsen en sammanhängande uppsättning av normativa, ontologiska och epistemologiska föreställningar som vidare konstruerar en egen berättelse om världen (genom att tolka och beskriva den) varefter mina försök att tolka och återge dessa berättelser kan betraktas som ett möte mellan mina och de Andras ontologiska och epistemologiska perspektiv (se Stewart 1996: 211).

För att göra sällskap med Kathleen Stewart i hennes *A Space on the Side of the Road* kan kultur betraktas som en komplicerad verklighet vilken bäst kan liknas vid en slags föreställd sfär av olika former förmedlad kritik och konstruerade önsknings och behov (Stewart 1996: 9). När man vidare studerar kultur som lingvistisk agens i termer av berättande blir det därefter viktigt att reflektera över dess komplexa vara och inte minst som berättandet även etablerar en egen epistemologi (Stewart 1996: 210). Ett etnologiskt studium av ett sådant här slag kan därför ses som olika former av möten mellan subjekt och objekt och där de narrativa landskapen alltid präglas av en ideologi om form. Berättandets form kan inte separeras från innehåll då den är lika mycket en del av kulturen som det berättade (Stewart 1996: 26 ff.).

Stewart talar även om kulturvetenskapen som en form av kulturell kritik och hennes avhandling har en samhällskritisk dimension som kommer till uttryck genom att belysa baksidan av den så kallade realistiska världen och utifrån de Andras berättelser (Stewart 1996: 32). I hennes avhandling öppnas en port till en Annan sida av Amerika och den moderna världen genom ett möte med invånarna i West Virginias gruvlandskap och deras parallella och perifera hörn av samhället. Och när dessa Andra berättar om världen utifrån sina erfarenheter är det inte samma Amerika som formar den moderna myten om framgångssagan som skildras.

Den här studien är av ett annat slag i mångt och mycket men de Andras berättelser kan även här betraktas som parallella i sin perifera existens och mitt val av ämne motiveras med samma önskan om att belysa en Annan sida. Inom den grönanarkistiska kulturen skildras den industriella civilisationen radikalt annorlunda än de myter som dominerar om densamma verkligheten och i sitt innersta handlar den här studien därefter om att fånga mening genom hur världen förmedlas genom berättelser. Stewarts *A Space on the Side of the Road* har fungerat som ett teoretiskt bollplank i detta möte och tolkning av den narrativa världens metateoretiska vara.

Berättelser, politiska rörelser och identitet

Det finns olika teorier om berättandets roll i sociala processer och som konstruktör av den sociala verkligheten likväl som identiteten. I *Stories, Identities, and Political Change* diskuterar Charles Tilly berättelsers förmåga att skapa en kollektiv identitetspolitik genom att konstruera sociala identiteter som grund för sociala rörelser. Denna form av berättelser kallar Tilly för standardberättelser och ett exempel på en sådan är exempelvis den zapatistiska indianrörelsens utsagor om ett gemensamt ursprung liksom en gemensam fiende och vision (Tilly 2002: 26). Det som utmärker en standardberättelse är ett visst innehåll som kommunicerar kollektiva

självpresentationer genom olika (re)konstruktioner av historiska och kulturella sammanhang (Tilly 2002: 26 ff.). Och i vissa bemärkelser finns här paralleller att dra till grönanarkistiska utsagor och berättelser då även dessa fokuserar ett gemensamt ursprung, en gemensam fiende och visioner varefter en kollektiv identitet konstrueras. Jag har tänkt mig att Tillys teorier kan aktualiseras i frågan om hur grönanarkismens utsagor söker konstruera en kollektiv identitet (som grund för en politisk rörelse) och i relation till de ideal och föreställningar som kommuniceras.

För att komma åt en politisk rörelses ideologiska innehåll och kunskapsproduktion kan man fokusera texter som har producerats av intellektuella nyckelpersoner. Och som empiriskt material kan man studera dessa som manifestationer av kollektiva identiteter och som utsagor om det moderna samhället, det vill säga diskursiva konstruktioner av moderna erfarenheter (Thörn 1997: 170 ff.). Vissa grönanarkistiska texter kan betraktas som rörelsetexter och frågor om huruvida de konstruerar en kollektiv identitet, ett Vi i form av ett politiskt intresse, kan ställas i relation till vilka idéer som kommuniceras.

Grönanarkism associeras ofta till en radikal form av eko-politisk aktivism och i varje nummer av Green Anarchy publiceras politiska kommunikéer och nyheter från aktioner som har utförts av anarkister, miljöaktivister och ursprungsfolk världen över. Motstånd som man stöder, solidariserar och identifierar sig med. Kommunikéerna uttrycker ofta meningen med själva varat och en Annan världsbild förmedlas. I det följande kapitlet analyseras vad denna eko-politiska aktivism har att säga om den grönanarkistiska kulturen.

3 Motståndets känsla och logik

Realizing that we are agents of our own reality rather than passive actors or victims is the most important thing. For me logical conclusion is to act on this through rewilding and resisting... (Species Traitor #4: 43)

Motstånd och återförvildning (*resisting* och *rewilding*)⁶ är grönanarkismens livgivande vener och som vissa betraktar som två sidor av samma mynt medan andra prioriterar det ena framför det andra. På grund av att materialet är något mer motståndsfokuserat har jag valt att offra den primitivistiska återförvildningen till förmån för den eko-politiska aktivismen. Följande ska jag beskriva och analysera den kamp som Green Anarchy ger ett alldeles särskilt utrymme – den ekologiska aktivismen och så kallade ekotage (ekologiskt motiverade ekonomiska sabotage).

⁶ Återförvildning (*rewilding*) innebär att praktiskt söka leva så primitivt som möjligt i det vilda. Paleolitiskt leverne, att jaga och samla et cetera är viktiga inslag i den återförvildande processen. Se: www.paleo-life.com

För jordens befrielse

The Destruction of Toytown! Earth Liberation Actions All Over Our Battered and Besieged Planet... The earth Liberation Front has taken credit for its second known action of 2004 with an attack on equipment at a building site... ELF's ongoing actions against large-scale development going up at the expense of what little green space is left in North America... A banner reading 'YOUR CONSTRUCTION = IS LONG TERM DESTRUCTION – ELF' was left at the scene. (Green Anarchy #16: 18 fs.)

De publicerade kommunikéerna i Green Anarchy är ofta signerade med akronymen ELF – *Earth Liberation Front* – vilket är en internationell underjordisk rörelse som sedan slutet av 1990-talet har gjort dussintals aktioner och bara i USA orsakat skadegörelse för hundratusentals miljoner dollar. ELF har ingen form av ledarskap, medlemskap eller officiell organisering utan består av autonoma och anonyma celler med individer som gör aktioner enligt gemensamma ideologiska principer vilka handlar om att alltid prioritera liv före egendom (se till exempel filmen *Igniting the Revolution – An Introduction to the Earth Liberation Front*: <http://torrents.rbgi.net/index.html?sort=1>).

Welcome to the struggle of all species to be free. We are the burning rage of this dying planet. The war of greed ravages the earth and species die out every day. E.L.F. works to speed up the collapse of industry, to scare the rich, and to undermine the foundations of the state... We take inspiration from Luddites, Levellers, Diggers, the Autonomie squatter movement, the A.L.F., the Zapatistas, and the little people – those mischievous elves of lore... (Best & Nocella 2006)

I Green Anarchy's sektion om ekologiska aktioner kan merparten av de ekotage som man berättar om relateras till en idé om existentiell befrielse och man ger ett stort stöd till ELF's kritik och taktik mot den moderna industriella världen (se t ex Green Anarchy #15: 21). I sin inställning till den eko-politiska aktivismen är de grönanarkistiska Andra bortom hur man (åtminstone lagenligt) bör tycka, tänka och agera. De positiva utsagorna om ekologiska aktionerna uttrycker en Annan syn på vad som är ont eller gott och belyser världen från andra ontologiska perspektiv. Utsagorna bottnar vidare i ett självvalt utanförskap likt en autonomt skapad sfär vid sidan av masshället och där man bryter sig loss från samhällets påbjudna värderingar och logik (se Stewart 1996).

En av de kommunikéer som Green Anarchy har korat högt och som på många sätt är representativ handlar om en aktion som utfördes på en byggarbetsplats inför ett nytt Wal-Mart i Indiana:

On 10/24/2003 in Martinsville, IN.

...We are overwhelmed by the amount of shit the society offers us. We look around and see our lives displayed in neon lighting. In one city block there is a Mc Donald's, a Chevron, a couple of banks, and a Taco Bell. Two massive car dealerships glow in the short distance, the new SUV's proudly displayed in the front. We can even see the old Wal-Mart, which apparently wasn't large enough or new enough to satiate a growing population of consumers... Even the highway passing through the town isn't big enough. And there is nothing unique about this specific location. This is life in North America. This is becoming everywhere. But what is to be found in this? ...

We know that places we live can offer us much more than Wal-Mart and Mc Donald's and Chevrons. We know because at times we have experienced a break with this reality, and know that other possibilities exist... For us, sabotage may not be the means to change any world but our own, as an expression of feelings toward this society. We strike for ourselves, out of our own frustrations, and rage and despair... as a means of therapy and adventure. Because to not act, or to resign oneself to such an impoverished life of working and consuming is not good enough for us. We are not content and intend to express this. This society offers us shit... E.L.F.

(Green Anarchy #15: 21)

Kommunikéerna är liksom den här ovan ofta enkla till form och budskap och utgår nästan alltid från personliga och lokala erfarenheter. Jag föreställer mig att dessa utsagor säger något om den grönanarkistiska kulturen där de cirkulerar och återberättas, om hur det enkla och det klara får råda och föredras framför det avancerade och komplicerade och hur de levereras från ett självupplevt underifrånperspektiv. Ofta skapar de även ett Vi som kämpar emot en gemensam fiende i termer av det kapitalistiska samhället och ett mål som förmedlas genom att man önskar jämna den industriella världen med marken för en annan och vildväxande värld. Dessa kommunikéer kan såtillvida betraktas som delar av den större standardberättelsen i den grönanarkistiska rörelsen (se Tilly 2002).

Men det finns samtidigt andra och parallella tolkningar att göra utifrån dessa kommunikéer där man deklarerar krig mot exploateringens logik. I kommunikén ovan erkänner man till exempel även en tillfredställelse i att agera istället för att bara se på hur ekonomiska intressen trasar världen sönder och samman. De eko-politiska handlingarna kan kanske därmed även tolkas som en slags terapeutisk aktivitet för att må själsligt och moraliskt bättre i en kultur som man upplever destruktiv och rentav livsfarlig.

Perspektiven som ELF kommunicerar går allt som oftast i linje med de grönanarkistiska idéerna och den kollektiva identitet (som försvarare av den naturliga världen) vilken skapas genom olika former av berättande i Green Anarchy.

We are not just making a stand against ecocide and developers, but the growth of civilization, as well as the demise of our existence and the biodiversity that comes with it. For the protection of Mother Earth! – ELF

(Green Anarchy #9: 8)

...Early Monday morning, May 21... We torched Jefferson Poplar because hybrid poplars are an ecological nightmare threatening native biodiversity in the ecosystem. Our forests are being liquidated and replaced with monocultured tree farms, so greedy, earth raping corporations can make more money. Pending legislation in Oregon and Washington further criminalizing direct action in defense of the wild will not stop us and only highlights the fragility of the ecocidal empire... 'You cannot control what is wild.' ELF

(Best&Nocella 2006: 412 fs.)

Kultur kan betraktas som en föreställd sfär där människor formulerar kritik, önsknings och behov (Stewart 1996). Men att känna en kultur är en sak och möta den en annan medan att tolka blir en tredje förmedlad och alienerad. Saken kompliceras dessutom av att orden (som här i kommunikéerna) på ett sätt kommer från ett annat sammanhang än studiens primära kontext och som jag söker tolka genom att beskriva berättelsernas sammanhang i den här av mig konstruerade sfären. Berättandets egen epistemologi som Stewart talar om möter således min egen när jag söker tolka och lära känna den tredje mellan mig och kommunikén sammanlänkande sfären – den grönanarkistiska kulturen (Stewart 1996: 26, 210).

Jag föreställer mig att publiceringen av kommunikéerna i Green Anarchy talar för att grönanarkisterna delar en Annan syn på den dominerande kulturen och realistiska världen med ELF (Stewart 1996). Det tas parti för ekotage vilket tydligt manifesterar att de värderingar som ELF's aktioner grundas i också är Green Anarchy's. Genom dessa två former av praktik (aktioner och hur de skildras) förstärks och kompletteras bilden av den grönanarkistiska kulturen. Motståndets praktik och berättelserna om den grundar sig inte bara i en Annan syn på verkligheten utan även i Andra sätt att agera, reagera och vara. Sammanhanget förmedlar därigenom en slags ontologisk anarkism som förordar livet och håller en kompromisslös position mot exploatering.

Biocentrism som ontologisk anarkism

We want to be clear that all oppression is linked, just like we are all linked, and we believe in a diversity of tactics to stop earth rape and end all domination. Together we can destroy this patriarchal nightmare, which is currently in the form of Techno-Industrial global capitalism. We desire an existence in harmony with the wild based on equality, love, and respect... as oppression against us increases, such as the recent laws in Oregon, we promise to be even stronger and encourage others to join us...

(ELF i Green Anarchy #7: 10)

Grönanarkisterna bakom Green Anarchy delar uppenbarligen ELF's revolutionära natur, kompromisslösa politik och aktionsformer som syftar till att orsaka ekonomisk skadegörelse såväl som att medvetandegöra människor om den teknologiska utvecklingens destruktiva konsekvenser. Man deklarerar att direkta aktioner a la ekotage är berättigade som en motvikt till rådande normer om teknologisk manipulering och exploatering av människor, djur och natur. Men ELF's politiska kommunikéer levererar även en fundamental kritik av institutioner och strukturer som har med kön, ras, klass och art att göra. De uttrycker radikalt omvärderande perspektiv på mänskliga relationer sinsemellan och till den naturliga världen vilket bottnar i biocentriska⁷ positioner där man identifierar sig med icke-mänskligt liv och poängterar livets relationer och sammanhang. "Ingen är fri förrän alla är fria" lyder en av anarkismens grundläggande teser och inom den gröna anarkismen omfattar dessa Alla bokstavligen alla livsformer.

Identifikationen med andra livsformer kan associeras till en annorlunda ontologi (syn på existensens och verklighetens natur) än den som råder i den hegemoniska ekonomiska kulturen. ELF's kommunikéer och Green Anarchy förmedlar en existentiell filosofi om att allt liv hänger samman och en sådan syn på livets sammanhang tillsammans med övertygelsen om att jorden är utsatt för extrema hot av den globala kapitalismen skapar grunden för den revolutionära aktivismen liksom den politiska diskursen. Samtidigt utgör dessa perspektiv en filosofisk-ontologisk bas för att dekonstruera världen på Andra sätt.

Biocentriska perspektiv brukar oftast associeras med den norska djup-ekologen och filosofen Arne Naess eller den nordamerikanske författaren Aldo Leopold. Men i det här sammanhanget kan man även skönja den tyske filosofen Martin Heideggers idéer och i synnerhet hans senare teorier om teknologins ontologiska och historiska konstruktioner (Becker 2006: 74, Heidegger 1977).

Att förstöra teknik och industriella verksamheter är ofta målet för ELF liksom teknologi och industri även är centrala teman i grönanarkismens anticivilisatoriska kritik. Den grönanarkistiska alieneringsteorin handlar till exempel om teknologins segregande funktion mellan den mänskliga/civiliserade världen och naturen (Zerzan: 2002). Och i linje med Heideggers filosofi om teknologins självaste essens betraktas inte heller teknologi som något neutralt i vare sig ELF's kommunikéer eller i Green Anarchy och det kulturella sammanhangets rörelsetexter. Tvärtom liknas teknologi vid en isolationens och alienationens

⁷ Biocentrism är en icke-hierarkisk syn på olika livsformer. Ofta brukar man tala om biocentrism som en motpol till antropocentrism, vilket är en syn där man istället värderar all existens utifrån människan.

process och ett system vars immanenta natur är att separera oss från verkligheten, det närvarande varat och i förlängningen vårt autentiska själv. Teknologi handlar om system som alltid bygger på exploatering och segregering genom specialisering och distansering resonerar man (Zerzan 1994, 2002).

Technology is about taking... about a system that always requires more. More fuel, more resources, more operators, more consumers, more attention, more devotion, more everything and anything. And that excess comes from somewhere... We don't see where the taking is or where the losses are... Ethnocide, or culture-death, of the Huaorani⁸ is just one cost ' for the sake of enough oil to meet U.S. energy needs for thirteen days'... You have the same story throughout the world...

Some of the worst damages wrought by the technological system is what it does to our minds... Technology is about isolation: the system demands specialization... (Green Anarchy #22: 26, 27)

Liksom Heidegger förebådar ELF och Green Anarchy en grav ekologisk kris/kollaps till följd av den teknologiska utvecklingen och dess destruktiva konsekvenser i form av ekologisk och psykologisk segregering, det vill säga en slags existentiell alienering. Och tillsammans med Heideggers filosofi kan man även spåra inspiration från olika ursprungsperspektiv bakom ELF's revolutionära taktiker och moraliska idéer. Resonemanget handlar om att det är moraliskt oförlåtligt att passivt se på när jorden raseras, liksom både Heidegger och olika ursprungsgrupper har deklarerat det förkastliga i att lugnt betrakta hur den ekologiska väven rivs upp utan motstånd. Man hyser även åsikten om att förhandling och dialog med makthavarna endast fungerar som en mekanism för att oskaddliggöra och desarmera det verkliga motståndet vilket vidare kan ses som en legitimering av den direkta aktionen som metod (Becker 2006: 81).

Den politiska filosofen Michael Becker menar att det är en slags ny holistisk ontologi som kommer till uttryck i dessa radikala eko-politiska sammanhang. En ontologi som går bjärt emot modernistiska uppfattningar och vidare bottenar i en andlig dimension som tar sig uttryck genom just denna syn om livets sammanhang (Becker 2006: 72).

Our earth is being murdered by greedy corporate and personal interests. The rape of the Earth puts everyone's life at risk... a direct warning to the Earth's oppressors... The time for action is upon us...

(ELF-kommuniké citerad i Best&Nocella 2006: 410)

⁸ Ursprungsgruppen huaorani är ett traditionellt jägar- och samlarfolk i Ecuadors Amazonas och som har decimerats drastiskt sedan oljeindustrin invaderade deras territorium i slutet av 1960-talet.

Den grönanarkistiska blicken ser oss i naturen och naturen i oss genom solidarisering och identifiering med andra livsformer. Att jorden ”mördas” eller ”förtrycks” betyder således att även vi utsätts för detsamma våld som riktas mot jorden och vilket gör det ekologiska motståndet till ett slags självförsvar. *Eco-defense* blir *self-defense*. Men att försvara jorden rättfärdigas också genom att jorden betraktas som en levande helhet med ett egenvärde och inte bara en del av vårt sammanhang. Därmed uttrycker kommunikationerna både solidaritet och identifikation med jorden. Känslorna av samhörighet tillsammans med erkännandet av naturens egenvärde blir en slags grön tråd som reflekterar rörelsens själ och samtidigt söker legitimeras dess svarta sida i ekotage. Det är således på många sätt som den emotionella och spirituella logiken går emot den klassiska västerländska metafysiken som historiskt sett har producerat och förstärkt en antropocentrisk världsbild där människans subjektiva position har uppvärderats till en överlägsen existens. Vetenskapen har fokuserat på att kontrollera och dominera den naturliga världen genom den teknologiska utvecklingen vilket ELF och den gröna anarkismen opponerar sig mot genom att belysa själva varat och existensen som en dynamisk och interaktiv helhet vars inneboende kreativitet inte bör manipuleras. De Andra i termer av andra liv ses här som en del av vår gemensamma värld och med ett okränkbart egenvärde.

En sådan grundläggande syn utgår från värderingar och principer om en autonom existens och det fria varat vilket är också kärnan av det som Becker beskriver i termer av ontologisk anarkism: ”Taking ’an arche’ in a literal sense meaning ’absence of a ruling principle’, ontological anarchism insists on a ready openness to the experience of Being” (Becker 2006: 73). Becker menar att ontologisk anarkism innebär en syn om att alla levande varelser bör respekteras utifrån sina egna intressen och att alla livsformer är att betrakta som unika men sammanhängande delar av den större helhet som omfattar oss alla. Vad som sker här är att själva frihetsbegreppet utvidgas till att inbegripa icke-mänsklig existens; ”welcome to the struggle of all species to be free.” Den ontologiska anarkismen kan tolkas som en syn på den kreativa och dynamiska livsprocessen som en emancipatorisk process. Existens och frihet är således en relation som andas liv: ”That is, freedom and Being should be thought together; existence is precisely the ’freeing’ or emerging of entities into presence.” (Becker 2006: 73).

Den ontologiska anarkismens logik handlar om att man inte kan exploatera unika delar av livet utan att exploatera dess sammanhang i termer av Varat själv. Och kanske är det just här som betydelsen av ”earth liberation” står att finna (Becker 2006: 73). Liksom ELF även anammar zapatisternas principer (om rättvisa, jämlikhet och autonomi) utvidgar de samtidigt dessa till att omfatta alla varelser och relationer vilket vittnar om ett engagemang som

eventuellt demonstrerar ELF's verkliga mening och uppsåt med att försvara alla former av liv (Becker 2006: 77). Ett engagemang, biocentrisk position och holism som förenar ELF med den gröna anarkismen.

Men när allt kommer omkring är motiv och intentioner bakom praktik och aktioner en ren tolkningsfråga i sammanhanget. Den grönanarkistiska berättelsen som bland annat skapas genom kommunikéer och referenser till jorden skulle lika gärna kunna vara en pragmatisk retorik för att legitimera en aktivism som egentligen och rent hypotetiskt kan ha andra bakomliggande motiv. Fast oavsett aktivisternas intentioner så förmedlar den grönanarkistiska berättelsen sina egna värderingar genom att referera till dem och det är just dessa värderingar och den meningen som jag är ute efter snarare än "verkliga" motiv bakom den eko-politiska aktivismen. För att åter referera till Kathleen Stewart är kultur inget som kan förstås faktiskt, korrekt eller rätt utan endast en fråga om subjektiva uppfattningar som grundas i skilda epistemologier (Stewart 1996: 211). De tolkningar som görs och de växlar som jag drar på Beckers resonemang kring den ontologiska anarkismen et cetera bör således förstås därefter.

För att fortsätta med Stewart så föreställer hon sig hur berättelser kan bli centrala i kulturella rum där man upplever ett utanförskap eftersom olika utsagor om verkligheten har makten att forma en Annan värld bortom den realistiska världen med sina rutiner och framsteg (Stewart 1996: 32). Kanske kan man på den vägen också föreställa sig varför det grönanarkistiska återgivandet av eko-politiska aktioner tilldelas ett sådant centralt utrymme. Att berätta om motstånd belyser Andra perspektiv och verkligheter än konventionella utsagor som i vardagen legitimerar och normaliserar industrisamhällets destruktiva verksamheter. Detta kompletteras vidare av ursprungsfilosofiska perspektiv som bland annat kommer till uttryck genom att man beskriver jorden och livets relationer i metaforiska termer eller som något heligt vilket gör att den grönanarkistiska standardberättelsen genomsyras av en andlig dimension.

4 Anarkoprimitivism – ursprung och identitet

It strikes me as very plausible that intelligence, informed by the success and satisfaction of a gatherer-hunter existence, is the very reason for the pronounced absence of 'progress'. Division of labor, domestication, symbolic culture-these were evidently refused until very recently. (Zerzan 1994: 23)

Den grönanarkistiska gren som är särskilt ursprungsorienterad kallas för anarkoprimitivism och det specifika för denna anarkoprimitivistiska ansats är som namnet avslöjar dess intresse

för ursprungliga kulturer. Att vidare studera grönanarkistiska anarkoprimitivister som de Andra vilka i sin tur berättar om de andra Andra i relation till ett Oss kan lyfta frågor om olika identiteters relationella och kontextuella vara (se Tilly 2002, Diamond 1974), samt belysa den klassiska kulturvetenskapliga frågan om huruvida vår syn på Andra kanske säger mer om Oss själva än om de Andra (Davies 2005: 9), eller i det här fallet de andra Andra vars existens de Andra söker lära av. Ur vissa aspekter kan detta också väcka funderingar kring huruvida det är epistemologiskt möjligt att förstå en annan kultur vars ontologiska perspektiv skiljer sig radikalt från de egna (Clastres 1980: 184, Stewart 1996). Denna studies Andra är de grönanarkistiska/anarkoprimitivistiska Andra vars perspektiv söker sig bort från den civiliserade blicken för att lära av de andra Andras ontologiska perspektiv och vara. Med andra ord är detta en studie om en jakt på själva existensen och vilket kommer till särskilt tydliga uttryck genom den anarkoprimitivistiska ansatsen.

Det existentiella sökandet

”Civilization begin with conquest abroad and repression at home.” Så inleder antropologen Stanley Diamond sin ambitiösa studie *In Search for the Primitive – a critique of civilization* (1974), vilken är något av en klassiker inom anarkoprimitivismen. Härfter jag ska presentera Diamonds civilisationskritiska tankar och antropologins roll i sammanhanget.

Den stora tesen i Diamonds antropologi är att jakten på en annan existens har pågått sedan civilisationernas begynnelse och att det ligger ett inom civilisationen immanent sökande efter en existentiell mening. Sökandet efter och idén om det primitiva ter sig vara unikt för den civiliserade människan menar Diamond, liksom även idéerna om utveckling och framsteg. I primitiva kulturer däremot, konstaterar han, saknas motsvarande abstraktioner och begrepp liksom även jakten på andra levnadssätt. Enligt Diamond idén om det primitiva lika gammal som civilisationen själv eftersom att civilisationen skapar den i jakten på en svunnen mänsklig identitet och suverän existens (Diamond 1974: 212).

Ur anarkoprimitivistiska perspektiv är Diamonds existentiella antropologi av uppenbara skäl en attraktiv källa att ösa idéer och kunskap ur i konstruktionen av det primitiva och det ideala. För liksom Diamond söker anarkoprimitivister belysa civilisationens baksidor och de skildrar det civiliserade samhället som en patologisk konstruktion och en frihetsberövande uppsättning av förtryckande institutioner, strukturer och maktordningar. Och enligt densamma logiken finns även svaren om den sunda/naturliga/sanna existensen att finna bland de Andra,

vilket bland annat Kevin Tuckers anarkoprimitivistiska tidskrift *Species Traitor* illustrerar genom att publicera antropologiska studier som tolkas ur ideologiska och politiska perspektiv:

CASE FILES OF ANARCHO-ETHNOGRAPHY 8: THE WORLD REFLECTED IN MYTH

Among more egalitarian societies, there is typically less of a drive to interpret and hand a certain view of the world to the youths. Their own reality is shaped through their own experience and the words of those around them, but nothing is handed over quite so easily. They don't need morality to tell them what is right and what is wrong. A part of myth is to help shape those kinds of ideas, but not to breed morality. (*Species Traitor* #4: 34)

Diamond deklarerar civiliserat respektive primitivt vara som sociala konstruktioner och föreställningar i civiliserade diskurser och liksom anarkoprimitivisterna dekonstruerar han begrepp som lag, moral och myt för att belysa skillnader mellan tes och antites. Han resonerar också i termer av att vi måste ta till oss det primitiva och bemöta konflikterna som uppstår i den primitiva/civiliserade dikotomin för att kunna se vår existens i ett klarare sken (Diamond 1974: 90 ff., 200 ff.).

If we are ever to outlive the trauma of history, I believe it can only be through the resolution of the primitive-civilized conflict in our own society and in ourselves. It is the task of anthropology to help trace the contours, and confront the imperatives of that conflict, while giving us a glimpse of another human possibility. Otherwise, the discipline is pointless. (Diamond 1974: Preface)

Kanske är det även i just detta som den anarkoprimitivistiska utmaningen ligger och som har kommit att bli dess agenda.

This is the point of the anarcho-primitivist critique... It is an understanding of the origins and implications of our reality. It is a window looking outside of the city, field and garden to understand both what we have lost and how. (*Species Traitor* #4: 9)

Med anarkoprimitivismen har Diamonds så kallade civilisatoriska jakt på det primitiva (identitet, ursprung och existentiell mening) slutligen resulterat i politisk kultur och som lutar sig mot den existentiella antropologin, även om det finns en mängd andra kontextuella faktorer kring den anarkoprimitivistiska kulturens uppkomst. Till exempel kan man se hur den existerar parallellt med samtida rörelser som också manifesterar sig genom att rikta blicken åt andra håll och genom att söka historiska rötter och svar bortom det moderna. Ofta betraktas dessa senmoderna rörelser som en reaktion på (ekologiska och psykologiska) kriser som

associeras till industrisamhället (se Nilsson 2000), men som Diamond påpekar finns det kanske även ett större mönster bakom fenomenet.

Den anarkoprimitivistiska orienteringen handlar till stor del om att försöka förklara och förstå existentiella frågor genom att ställa till exempel primitiv/vild/fri existens mot civiliserad/tämjd/ofri och varefter det genom dylika binära oppositioner skapas ett panorama för att tolka världen och en slags tillvarons moral och ideal. Anarkoprimitivismens logik innebär således en diskurs där dikotomier skapas och konfronteras för att slutligen upplösas i en teleologiskt ideal horisont. Dikotomiseringen inom anarkoprimitivismen och den existentiella antropologin där den hämtar sina föreställningar är vidare ett arv från strukturalismen som inte minst genom Claude Lévi-Strauss hade ett starkt inflytande under 1970-talets början när till exempel Diamonds studier utfördes. Men som Diamond påpekar är dikotomiseringen också typisk för civilisationen i sig genom att tänkandet i binära oppositioner även representerar en specifik civiliserad logik och dikotomiskt färgad civilisatorisk praktik (Diamond 1974: 200 ff.).

Inom anarkoprimitivismen skapar det ärvda utgångsläget en slags teorins immanenta paradoxer och som man vidare har att brottas med för att kunna bryta det paradigm som skulle kunna innebära en emancipatorisk passage från den civiliserade till den vilda blicken och existensen. Och genom att göra upp med dessa dikotomier som olika civiliserade föreställningar om världen bygger på kan även fler frågor uppstå vilka i sin tur kan ifrågasätta andra aspekter av tillvaron liksom oss själva.

Det gemensamma ursprunget

Anarkoprimitivistiska berättelser söker belysa ett slags ursprungligt ideal i polemik till civiliserad demens om mänsklig existens. Berättelserna söker det sanna och naturliga samtidigt som de utreder och förklarar varpå identitet dekonstrueras och konstrueras. Utsagorna flätas poetiskt av grönsvarta trådar och specifika epistemologier om civilisationens alienerande vara och vårt primitiva böra.

The savage Others beyond the walls of Eden, the walls of Babylon, and the gardens: nomadic gatherer/hunters, produced nothing. A hunter does not produce wild animals. A gatherer does not produce wild plants. They simply hunt and gather. Their existence is give and take, but this is ecology, not economy.

(Green Anarchy #18:2)

Den grönanarkistiska/anarkoprimitivistiska berättelsen om mänskligheten skildras ofta strukturalistiskt genom binära oppositioner. Till exempel sätts ekologi mot ekonomi, det vilda mot det domesticerade, och existens delas och förklaras som naturlig eller konstlad. Den komparativa ansatsen fyller en funktion genom att belysa civilisationens icke-universella och problematiska vara, liksom olika sociala, politiska och ekonomiska maktordningar därigenom kan kritiserars. Tillika kommuniceras också anarkistiska ideal om jämlikhet och frihet (som realistiska) genom att berätta om ursprungskulturer – de Andras andra sätt att relatera till varandra och sin omgivning.

These societies are intrinsically anti-production. Anti-wealth, anti-power, and anti-economics. They are simply egalitarian to the core: organic, primal anarchy. But that doesn't tell us how we became economic people. How work became identity. Looking at the origins of civilization tells us. Civilization is based on production.

(Green Anarchy #18:2)

I den här texten som heter To Produce or to not Produce – Class, Modernity and Identity inleder författaren Kevin Tucker med utsagor om det primitiva i en friare form och ton än när han senare i densamma texten teoretiserar på en relativt hög abstraktionsnivå och för att avslutningsvis anta en uppviglande jargong. Han inleder utifrån ett Jag till att sen omfatta ett Vi och där en kollektiv identitet konstrueras med ett gemensamt intresse vilket formar den grönanarkistiska standardberättelsen. Och om man föreställer sig att berättandets form inte kan separeras från innehåll (Stewart 1996: 26 ff.), kan man vidare tänka sig att den föränderliga form som anammats här även formar innehållets föränderliga vara kring identitet liksom politiska perspektiv och positioner. Den anarkoprimitivistiska identiteten, ansatsen och kritiken är därmed mångdimensionell och djuplodad till skillnad från andra politiska positioner för att nämna socialismen som en och vilken utgår från enbart produktionsförhållanden. Det är kanske också detta mångfasetterade och fundamentalt maktkritiska vara som skapar den frihetliga dimensionen i berättelsen.

Proletarian revolution is about taking back your labor. But I'm not buying the myths of God, Smith or Engels. Work and production are not universal and civilization is the problem. What we have to learn is that the link between our own class relationship and those of the earlier civilizations is not about who is selling labor and who is buying, but about the existence of production itself... About how we came to believe that spending our lives building power that is wielded against us is justified. About how compromising our lives as free beings to become a compromise we were willing to make. It is about the material conditions of civilization and the justifications for them, because that is how we will come to understand civilization. So we can understand what the costs of domestication are, for our selves and the earth. So we can destroy it once and for all...

As development tears at the remaining ecosystems. As production breeds a completely synthetic life. As life loses meaning. As the earth is being killed. *I advocate primal war...* The kind of rage that can destroy civilization. *It's a question of identity.* (Green Anarchy #18: 3,4, kursivering i original)

Den anarkoprimitivistiska kritiken handlar om att genomsåda och förstå civilisationen. I denna berättelse om världen förklaras civilisationen som mänsklighetens gemensamma tragedi och som vidare är roten till det existentiella förtrycket av människan liksom naturen. Men samtidigt som berättelsen reflekterar en känsla av att vara berövad på en värld och svunnen plats så uttrycks även en insikt om att den naturliga existensen inte behöver vara helt förlorad för att det finns andra sätt att förstå och skapa världen på (Stewart 1996: 42). Identitetsbegreppet blir därmed en slags tesens viktigaste poäng och verktyg för att belysa vilka vi var, är och skulle kunna vara.

We Were All Indigenous, and Can All Become...

... We once lived unmediated from the earth, ate directly from the forest, drank straight from its waters, slept touching the ground, healed ourselves with its plants, and made all of our decisions concerning our lives with people we loved. We are still these people, only scarred, with cold and clunky armor created for us by a culture of death that we have reluctantly accepted when and where we have grown too tired and weak. We have been tamed. We have been domesticated. But we are still connected under this baggage, this defensiveness, this disposition. (Green Anarchy #19:2/2005)

När de zapatistiska ursprungsfolken i Chiapas berättar sin version av historien och artikulerar egna villkor och krav så skapas grunden för deras politiska rörelse menar Tilly. Zapatisterna förmedlar och konstruerar en kollektiv identitet som kanske framför allt manifesteras i opposition till makten och på den vägen skapas en standardberättelse där den kollektiva identiteten används för självupprättelse, argument och mobilisering (Tilly 2002: 22 ff.). Liksom zapatisterna kommunicerar också grönanarkisterna ett gemensamt ursprung, en gemensam fiende samt en oppositionell position och vision. Föreställningar om det gemensamma förflutna och sökandet efter ett av civilisationen stulet ursprung och identitet är ett genomgående tema i den grönanarkistiska berättelsen. Och liksom Tuckers utsagor illustrerar utgår berättandet ofta från personliga upplevelser och direkta känslor för att sen övergå till de mer metateoretiska förklaringarna om vart Vi kommer ifrån, befinner Oss och vidare borde söka. Denna struktur med ett inledande Jag skulle kunna uppfattas som ett retoriskt grepp för att förmedla en trovärdig ton och en känsla av autenticitet. Det personligt upplevda och självrepresentativa är svårt att kritisera och argumentera mot vilket gör berättarens politiska position mindre sårbar. Här kan man eventuellt föreställa sig en

medveten narrativ agens och bruk av en slags "insider epistemology" vilket är ett uttryck för den filosofiska positionen solipsism och som i sitt yttersta utgår från att man måste vara någon för att känna någon och därmed kunna representera någon (se Fay 1996). När berättandet övergår i ett Vi och formerar en social identitet blir den paradoxalt nog (eller som utstuderad taktik) ändå en representation för en konstruerad gemenskap. Utsagor av detta slag som går från Jag till Vi gör anspråk på att representera en social rörelse med en politisk position som man inte lättvindligt kan avfärda på grund av förankringen i det subjektiva upplevda. Och om man vidare erkänner sig till idén om att olika sociala identiteter representerar olika erfarenhetsvärldar hamnar man i en position där en kritik av berättarens position och perspektiv blir lika ogiltig som om man skulle kritisera berättarens själva identitet (Young 1997).

Det Vi som den grönanarkistiska standardberättelsen handlar om och som har "tämjts" och "domesticerats" syftar vidare till oss alla som lever och dör i civilisationen. Och den vision och det ideal som berättelserna kommunicerar är den så kallade återförvildningen som blir ett slags emanciperande lärande och läkande från civilisationens alienerande institutioner.

I sammanhanget förklaras civilisationens destruktiva inverkan på vår existens och förutom återförvildning uppmanas även andra former av motstånd. Återförvildning och politisk aktivism blir tillsammans två motståndstrategier för att bekämpa fienden och återerövra friheten.

I long to live a life where I am free from the conditioning and infrastructure that works against nature. I long for autonomy; so I look to be responsible now. I wish to be able to relate with the earth free from the technical banner of division of labor by toppling relations of specialization, so I look to acquire the earth-based skills needed to live such a way. (Green Anarchy #21:43 2005-6)

Den kollektiva identitetens politiska imperativ

En social identitet kan betraktas som en paradoxal blandning unika och gemensamma egenskaper som konstrueras genom berättelser, relationer och gränser (Tilly 2002: 11). I anarkoprimitivistiska utsagor berättas det om en ursprunglig identitet som jämförs med den civiliserade. Det är dikotomin civiliserad/primitiv som utgör den främsta byggstenen i dessa berättelser om identitet, explicit som subtilt. Men det finns även en annan dimension av identitet, den om att vara grönanarkist/anarkoprimitivist, och det är kanske där som Tillys teorier blir som mest applicerbara. Hans teori bygger på att sociala rörelser kan liknas vid en

slags kampanj där särskilda element, symboliska aktioner och teleologiska ändamål ingår (Tilly 2002: 88). Här kan man till exempel se hur de anarkoprimitivistiska utsagorna om världen, berättelserna om en ursprunglig identitet och presentationen av den anarkoprimitivistiska positionen blir en slags kampanj mot vår förtryckande gemensamma fiende – civilisationen.

As development tears at the remaining ecosystems. As production breeds a completely synthetic life. As life loses meaning. As the earth is being killed. *I advocate primal war...*

The kind of rage that can destroy civilization. *It's a question of identity.*

(Green Anarchy #18:4, kursivering i org.)

Tilly menar att sociala/politiska rörelser äger rum som konversation och interaktion mellan olika aktörer och där frågor om identitet ofta blir kommunikationens centrala tema (Tilly 2002: 19). Anarkoprimitivister talar med imperativ för den civiliserade människan och om vårt allas förlorade ursprung. Identitet konstrueras och definieras för att uppmana till kamp och det teleologiska ändamålet är frihet och naturlig existens. Till skillnad från exempelvis zapatisterna eller andra identitetspolitiska rörelser som talar både inkluderande och exkluderande till Allmänheten riktas den grönanarkistiska berättelsen mot Alla som är ombord på civilisationens sjunkande skepp. Det är meningen att du och jag ska kunna identifiera oss med den historia och verklighet som skildras och känna att det är upp till oss att agera, något som reflekteras till både form och innehåll (Stewart 1996).

Men man kan också se det som att den grönanarkistiska standardberättelsen som levererar dessa utsagor om ursprung, identitet, uppmaning till förändring och dekonstruktion av dominerande synsätt konstruerar en Annan mytologi genom sitt trevande och sökande efter alternativa perspektiv och praktiker.

Mytens makt att (de)konstruera verkligheten

Det finns olika idéer om människans relation till naturen och som i den moderna världen brukar associeras till biocentriska respektive antropocentriska perspektiv. Här har jag tolkat den gröna anarkismen som biocentrisk i kontrast till den dominerande samhällssynen vilken har definierats som antropocentrisk. Med hjälp av den brasilianske antropologen Antonio Carlos Diegues kan man spinna vidare på dessa tankar om människa och natur liksom civilisationens vara i relation till en Annan kultur.

Diegues menar att det två olika representationer av naturen som samexisterar i den moderna världens mytologiska diskurser (se t ex Diegues artikel om naturreservat och ursprungsfolk www.iucn.org/themes/ceesp/Publications/TILCEPA/CCA-ACDiegues.pdf). Den ena av dessa myter kan associeras till den västerländska miljöskyddsrörelsen och den bär föreställningar om en från människan segregerad och orörd natur. Enligt detta perspektiv är inga mänskliga aktiviteter förenliga med "den naturliga" naturen då all mänsklig existens betraktas som destruktiv – oavsett kultur. Den här synen går nästan tvärtemot den andra moderna myten där naturen istället representerar resurser och något som endast har ett värde i relation till människans nytta. Diegues menar att det urbana industrisamhällets tankar om till exempel naturreservat lutar sig mot båda dessa myter genom att naturen 1) ska skyddas från människor och 2) samtidigt bevaras i termer av ekologiska resurser eller/och för framtida generationer (Diegues 1999: 30 ff.). Ett stort aber med båda av dessa myter är att de vilar på en antropocentrisk och etnocentrisk grund som utgår från det urbana industrisamhället vars exploaterande praktik inte är att jämföra med andra kulturer. Införandet av naturreservat innebär till exempel ofta att ursprungsfolk som har andra sätt att existera och förhålla sig till sin omgivning osynliggörs och körs bort från sina hem där de har levt sen urminnes tider och är en del av ekosystemet liksom vilken annan art som helst (Diegues 1999: 13 fs.).

Poängen som Diegues belyser är att de moderna myterna bygger på dikotomiserande diskurser som alierar, segregerar och distanserar oss ytterligare från naturen och vilket påverkar våra möjligheter att i grunden förändra vår relation till jorden. Och att skapa isolerade öar av skyddad mark legitimerar dessutom industrisamhällets destruktiva aktiviteter på icke-skyddad mark eftersom naturskyddet blir undantaget medan en i övrigt destruktiv relation till omvärlden fortsätter som norm (Diegues 1999: 35).

Grön anarkism skulle kunna betraktas som raka motpolen till de moderna myternas antropocentriska och utilitaristiska världsbild som manifesteras i auktoritära konstruktioner om naturreservat parallellt med industriella system av exploatering. Den grönanarkistiska visionen handlar istället om att bryta med civilisationens mytologisk-psykologiska aliering och segregering praktiker för att åter kunna bli en del av de ekologiska systemen – den naturliga världen. Och för att göra detta närmar sig grönanarkisterna de Andra för att lära om ett naturorienterat vara och primitiv(istisk) ontologi.

Som den västerländska logiken och inte minst den samtida industriella civilisationen klyver världen enligt dikotomin om människa/natur är det utifrån anarkoprimitivismen oundvikligt att inte befatta sig med de binära oppositionernas avtryck i den realistiska världen även när själva målet är att spränga fängslande kategorier och barriärer. Men genom att

kritisera de dominerande diskurserna handlar det biocentriska perspektivet och sökandet efter de Andras existens om att utmana civilisationens sociala konstruktioner, praktiker och myter.

Enligt Diegues finns det vidare olika ursprungskulturers vars världsbilder och myter brukar kallas för "bioantropomorfiska" istället för antropocentriska eller biocentriska vilket innebär att omgivningen inte ses i termer av vildmark respektive domesticerad miljö och så vidare. Dessa bioantropomorfiska kulturer lever och existerar istället som en del av det som vi kallar natur (Diegues 1999: 52ff.), och som anarkoprimitivisterna söker existera. Kanske är det i sökandet efter en sådan mytologisk-realistisk existens som den gröna anarkismen kan börja utmana den civiliserade världens moderna myter och utilitaristiska politik om exploatering respektive miljökonservering på allvar och sprida frön till en annan verklighet.

5 Avrundande diskussion och reflektion

Som Stanley Diamond påpekade finns det ett otal exempel på kulturkritiska rörelser i den historiska liksom samtida civilisationen. Och även om det idé- och innehållsmässigt inte finns direkta paralleller till andra rörelser så visar dessa kritiska perspektiv på ett relativt allmänt ifrågasättande, motstånd och reflekterande över kulturen. Sigmund Freuds antagande om att vi vantrivs i kulturen var kanske inte helt ogrundat när vi talar om den civiliserade världen. Men oavsett det allmänna med kulturkritiska rörelser så har min avsikt varit att lyfta fram det speciella med den gröna anarkismen som en Annan berättelse om världen. Och detta speciella handlar om hur man inom den grönanarkistiska kulturen intresserar sig för de Andra och hur man kritiskt analyserar den civiliserade kulturen.

Den gröna anarkismen berättar om att och varför vi har något att lära av de Andra och att vi behöver en fundamental förändring av vår moderna existens. Den syftar till att riva de mentala murar och ontologisk-dikotomiska föreställningar som civilisationen producerar och som segregerar oss från andra livsformer. Genom detta kan man tänka sig att den grönanarkistiska kulturen utgör ett visst hot och en viss politisk utmaning till det industriella samhället vars existens reproduceras och legitimeras genom de moderna myterna om att människan varken är eller bör vara en del av den naturliga världen.

Jag har skildrat den gröna anarkismen som en kultur vars ontologiska perspektiv och idévärld kan betraktas som en Annan värld till både form och innehåll, men som ändå har sin början och sitt slut i densamma värld och civilisation som är föremål för dess djupaste kritik. Den grönanarkistiska världsbilden är som jag har framställt det tätt sammanflätad med en

politisk praktik som genom alternativa livsstilar (återförvildning och aktivism) strävar efter att underminera den civilisation som man anser förgöra det sanna och äkta – den vilda och fria existensen. Den civiliserade världens utilitaristiska värden om det goda och idéer om utveckling står här för en destruktiv agenda som måste bekämpas innan vi själva förgörs och den levande världen förstörs. I och med detta skiljer sig den gröna anarkismens världsbild radikalt från de moderna myterna och den stora metaberrättelsen som dominerar om civilisationens så kallade utveckling och framsteg. Medan de flesta av samtidens politiska perspektiv och positioner fokuserar och kritiserar specifika maktordningar tar grönanarkismen ett fundamentalt grepp om problemen med makten och den sociala existensens vara. Det är inte i enskilda system eller strukturer som problemet ligger resonerar man utan istället pekats det på en djupare problematik. Om man talar om den gröna anarkismen som en slags diskurs har dess utsagor och begrepp (i termer av meningsbildande och verklighetskonstituerande element) en specifik och negativ respektive positiv laddning som går i polemik till den västerländska civilisationens logik. Den gröna anarkismen ifrågasätter och kritiserar den västerländska världsbildens grundläggande logik om linjära och mekaniska system (som begreppen utveckling och framsteg indikerar). Och det är i denna process som den anticivilisatoriska kampen initieras och som syftar till att göra upp med de mytologiska konstruktioner som den realistiska världen bygger på; det vill säga dikotomisering och hierarkisering mellan människa och natur.

Den grönanarkistiska ansatsen är en kritik av den västerländska logiken och de senaste seklernas utveckling av en linjär och mekanisk världsbild där kosmos liknas vid en maskin och samhället som en massa bestående av enskilda partiklar eller en organisation istället för en organisk helhet. Det industriella samhällets epistemologiska fanatism inför vetenskapen är enligt den grönanarkistiska synen vidare att betrakta som ett antropologiskt och politiskt problem, för när allt kommer omkring skiljer sig sanning och verklighet mellan olika kulturer och alla former av kunskap (från magik och astrologi till matematik och astronomi) är sann för den som tror på den (Lizano 1995: 267 fs.). Men i och med denna kritik av vetenskap och den rationella logiken tar den gröna anarkismen inte heller en relativistisk position utan förordar istället ett frihetligt och holistiskt perspektiv, ett resonemang som i sig är en paradox genom sitt logiska resonemang. En paradox som eventuellt är oundviklig när språket (som genom grammatiken begränsas av logikens alla regler) är det redskap med vilket man söker skildra och kommunicera existentiella, emotionella och irrationella alternativ till civilisationens logiska dekadens.

Sammanfattningsvis granskar den grönanarkistiska blicken ”sanningen om världen” från en parallell och perifer sfär vars praktik innebär att skapa och berätta om en Annan värld. Huruvida

grönanarkismen kan visa på att en Annan värld är möjlig beror vidare på idéernas och myternas makt att dekonstruera verkligheten liksom på det utrymme som Andra perspektiv kan lyckas få i en världsordning som ur vissa aspekter tycks bli mer totalitär för varje år...

”Civilization is based on a clearly defined and widely accepted yet often unarticulated hierarchy. Violence done by those higher in the hierarchy to those lower is nearly always invisible, that is, unnoticed. When it is noticed, it is fully rationalized. Violence done by those lower in the hierarchy to those higher is unthinkable, and when it does occur is regarded with shock, horror, and the fetishization of the victims.”

(Derrick Jensen 2006: 9)

6 Källor och litteratur

Barclay, Harold, 1997: *Culture and Anarchism*. London: Freedom Press

Becker, Michael 2006: *Ontological Anarchism*. I: Best, Steven & Nocella, Anthony (eds.): *Igniting A Revolution – Voices in Defense of the Earth*. Oakland: AK Press.

Davies, Meryl Wyn, 2005: *Antropología para Principiantes*. Originaltitel: *Introducing Anthropology*. Buenos Aires: Era Naciente SRL.

Diamond, Stanley, 1974: *In Search of the Primitive – A Critique of Civilization*. London: Transaction Publishers.

Clastres, Pierre, 1980: *Investigaciones en antropología política*. Barcelona: Gedisa editorial (2001: andra upplagan spansk version).

Diegues, Antonio Carlos, 1999: *El mito moderno de la naturaleza intocada*. Spansk översättning från portugisiska: 2000, Quito: Abya Yala.

Fay, Brian, 1996: *Contemporary Philosophy of Social Science – A Multicultural Approach*. Massachusetts: Blackwell Publishers.

Gunnarsson Payne, Jenny, 2006: *Systerskapets logiker – en etnologisk studie av feministiska fanzines*. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier.

Jensen, Derrik, 2006: *Endgame – The Problem of Civilization* (vol 1), New York: Seven Stories Press.

Kaczynski, Ted, 1995: *The Industrial Society and its Future – The Unabomber's manifesto*.

Heidegger, Martin 1977: *The Question Concerning Technology*. I: *The Question Concerning technology and Other Essays*. Translated and with an Introduction by William Lovitt. New York: Harper Torcbooks

Lizcano, Emmanuel, 1998: *El anarquismo y el fundamentalismo científico*. I Christian Ferrer's (eds.) *El lenguaje libertario – Antología del pensamiento anarquista contemporáneo*. Buenos Aires: Altamira.

Nilsson, Fredrik, 2000: *I rörelse – politisk handling under 1800-talets första hälft*. Lund: Nordic Academic Press.

Nilsson, Fredrik och Damsholt, Tine (red.), 1999: *Ta fan i båten – Etnologins politiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Said, Edward, 1978: *Orientalism*. Stockholm, 2004: nyutgiven av Ordfront.

Stewart, Kathleen, 1996: *A Space on the Side of the Road*. New Jersey: Princeton University Press.

Svensson, Birgitta, ur: Rtg nr 2/2002: *Etnologin mellan kulturhistoria och samtidanalys*.

Thörn, Håkan, 1997: *Modernitet, sociologi och sociala rörelser*. Göteborgs universitet.

Tilly, Charles, 2002: *Stories, Identities, and Political Change*. Maryland: Rowman and Littlefield Publishers, Inc.

Tucker, Kevin, 2005: *Species Traitor No 4 – An Insurrectionary Anarcho primitivist Journal*. Greensburg: Primal War.

Young, Iris Marion, 1997: Polity and Group Difference: A Critique of the Ideal of Universal Citizenship. I Goodin, Robert E & Pettit, Philip (red.): *Contemporary Political Philosophy*. Canberra: Australian National University.

Zerzan, John, 1994: *Future Primitive and other essays*. Brooklyn and Columbia: Autonomedia and Anarchy: A Journal of Desire Armed.

Zerzan, John (red.), 1998: *Against Civilization*. Los Angeles: Feral House.

Zerzan, John, 2002: *Running On Emptiness – The Pathology Of Civilization*, Los Angeles: Feral House

Internet

American Legislative Exchange Council; Homeland Security Working Group:

www.alec.org/meSWFiles/pdf/AnimalandEcologicalTerrorisminAmerica.pdf

Relaterade aktionsmetoder inom djurrätt och antifascism:

www.djurensbefrielsefront.com

www.antifa.se

Diegues, Antonio Carlos, Anthropology, University of Sao Paulo;

”The Myth of Wilderness in the Brazilian Rainforest”:

www.iucn.org/themes/ceesp/Publications/TILCEPA/CCA-ACDiegues.pdf

Earth Liberation Front (ELF), som numera verkar vara till salu:

www.earthliberationfront.com

Federal Bureau of Investigation (FBI):

www.fbi.gov/page2/jan06/elf012006.htm

www.epic.org/privacy/terrorism/usapatriot/default.html

FBI:s häxjakt på eko-aktivister:

<http://fbiwitchhunt.com/>

Grön anarkistiska sidor:

www.greenanarchy.org

www.greenanarchist.org (den engelska tidskriften Green Anarchist)

<http://fimbulvinter.blogspot.com/> (anarko-primitivism på svenska)

Green Scare/Operation Backfire:

www.greenscare.org

Kevin Tucker och *Species Traitor*:

www.primalwar.org

Återförvildning och paleolitiskt leverne:

www.paleo-life.com

ELF video: *Igniting the Revolution – An Introduction to the Earth Liberation Front*:

<http://torrents.rbgi.net/index.html?sort=1>